

Daan

Tessa de Loo

Daan

Een Portugees
op voetskussentjes
van fluweel

GROTE *letter*

Uitgeverij De Arbeiderspers
Amsterdam · Antwerpen

Copyright © 2010 Tessa de Loo

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van BV Uitgeverij De Arbeiderspers, Herengracht 370-372, 1016 CH Amsterdam. *No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from BV Uitgeverij De Arbeiderspers, Herengracht 370-372, 1016 CH Amsterdam.*

Oorspronkelijke omslag: Bram van Baal

Foto omslag: Tessa de Loo

Omslagontwerp grote letter editie: Kelvin Covalo

ISBN 978 90 295 7903 2 / NUR 301

www.arbeiderspers.nl

www.tessadeloo.nl

Toen mijn hond nog leefde, was zijn alomtegenwoordigheid zo vanzelfsprekend dat ik hem rustig urenlang vergat. Maar nu hij er niet meer is, moet ik steeds aan hem denken. Kijk, daar lag hij op de uitkijk. Onder die struik hamsterde hij botjes. Bij die boom stopte hij om zijn poot op te tillen. Aan die man hadden we samen een hekel.

Zijn naam was Daan en zo zal hij tot in lengte van dagen blijven heten, voor mij en voor allen die hem gekend hebben. We hebben zijn stoffelijke resten begraven aan de voet van de minificus. Bij deze naam denk je algauw aan een kantoorplant, die met bestofte bladeren staat weg te kwijnen omdat iedereen vergeet de decoratie water te geven. Maar de twaalf jaar oude boom waaronder Daan ligt, is dankzij het subtropische klimaat ruimschoots uit zijn voorvoegsel gebarsten en uitgegroeid tot een ware boeddhaboom. Daan heeft daar een waardige rustplaats onder twee platte natuurstenen. Er staat altijd een bosje bloemen. Op dit moment zijn dat witte trosnarcissen, geplukt bij de Ribeira de Algibre.

Maar al is hij nu verzonken in een eeuwige slaap, toch is zijn blik dwingend op me gericht terwijl ik dit schrijf, want naast mijn koffie staat een schoteltje met een stukje cake erop. Hij is er speciaal voor gaan zitten en kijkt me, zijn kop scheef, smekend aan. Met die blik werkt hij zwaar op mijn geweten, en dat weet hij. Je wordt er dik van, zeg ik hem in gedachten. Jij ook, antwoordt hij ad rem, maar samen zondigen is toch leuker? Deze conversatie hebben we al talloze keren

gevoerd en ze eindigt altijd op dezelfde manier: ik geef hem een klein, haast symbolisch stukje. Dat is hem voldoende, hij gaat niet zover dat hij de helft opeist. Je zou bijna denken dat het hem eerder te doen is om een gebaar van mijn kant dan om het stukje cake. Dat wordt, alsof het een hap lucht is, na een vergeefse poging tot kauwen meteen doorgeslikt. Echt genieten is er niet bij. Nu strekt hij zich voldaan uit, geeuwt, legt zijn kop op zijn voorpoten en dommelt in.

Een vondeling als kerstcadeau

Toen Daan in mijn leven verscheen, woonde ik in Casa Ugly. Vier maanden daarvoor was ik naar het zuiden van Portugal verhuisd. Casa Ugly was de *fancy* droom van een Engelsman die ik nooit te zien heb gekregen, maar die ik me voorstelde als een hardwerkende fabrieksarbeider die veel Guinness dronk en tatoeages op zijn gespierde armen had. Het huis was opgetrokken uit halfsteens muren en had een niet nader te omschrijven vorm. Ongeacht vanuit welke gezichtshoek je ernaar keek, het was onmogelijk er een oorspronkelijk concept in te ontdekken, afgezien van een kleine toren met een winderig terrasje op de top, die misschien ontsproten was aan zijn jongensdroom van een onneembare burcht met uitkijktoren. De bewoners van het dorp, São Romão, hadden het huis al lang voor mijn komst Casa Ugly gedoopt. Daar kon ik het alleen maar hartgrondig mee eens zijn. Minstens zo moeilijk als een huis ontwerpen dat door iedereen mooi gevonden wordt, moet het zijn er een te bouwen dat iedereen afschuw inboezemt. Via een makelaar kon ik Casa Ugly voor een prikje huren, inclusief het bijbehorende zwembad, dat recht voor de openslaande deuren van de huiskamer lag. Wie 's avonds slaperig of lichtelijk aangeschoten het terras op wilde om van de sterrenhemel te genieten, liep het risico na twee stappen in het zwaar gechlloreerde water te verdwijnen. Bij de eerste winterregens kwam de waarheid boven: het was een huis des onheils. De villa lekte op twintig plaatsen. Het water zocht zich een gemakkelijke weg via de elektrische lei-

dingen en gutste bij wolkbreuken uit de stopcontacten. Ik liep een chronische bronchitis op – was ik daarvoor in een warm land gaan wonen?

In de buurt bleek een Nederlander te wonen, Koen van Bommel. Hij was bezig een oud huis te restaureren, dat ooit aan een kurkboer had toebehoord. Wanneer ik een glas wijn bij hem ging drinken, keek ik met dubbele belangstelling naar zijn vorderingen, want zo'n soort huis zocht ik ook. Halverwege de twintigste eeuw heeft er vanuit Portugal een exodus van wanhopigen plaatsgevonden, op zoek naar een beter leven. Niet alleen de armoede dreef hen het land uit, maar ook het dictatoriale regime van Salazar. Ze gingen naar Frankrijk of Zwitserland, anderen staken oceanen over en zochten hun heil in de Verenigde Staten, Brazilië, Australië of Zuid-Afrika. Ze trokken de voordeur van hun schamele behuizing achter zich dicht, het interieur nog intact, en keerden nooit meer terug. Daarna hadden het weer en de tijd – dit ervaren, in verval gespecialiseerde duo – vrij spel. Na jaren hangen de deuren uit hun hengsels, een stille uitnodiging om naar binnen te lopen. Op de keukentafel ligt nog een krant uit de jaren vijftig, een hoornen bril met vergeelde glazen ernaast. In het nachtkastje van een vervuild ledikant vind je familiefoto's – een bewijs dat de emigranten van plan waren hier terug te keren, ooit? Of een teken dat ze definitief braken met een verleden van geploeter, schaarste en onderdrukking? Een van die huizen nieuw leven inblazen, daarvan droomde ik op het terras van Casa Ugly. Het was een droom die ik al heel lang koesterde: een huis te hebben als op een kindertekening, te midden van een viltstiftgroene tuin – er kringelde rook uit de schoor-